

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2022-0000685511

Datum
14 december 2022

Opgesteld door

Samengewerkt met
CZW, A&O,

Bijlage(n)
3

Aan
Van

Min. BZK
PAW

nota

Nota aanbidding gedragscode integriteit bewindspersonen

Aanleiding

De verzending aan de Tweede Kamer van de aanbiddingsbrief en de gedragscode integriteit bewindspersonen. Hiermee wordt opvolging gegeven aan de toezegging dat nog dit kalenderjaar de gedragscode integriteit bewindspersonen naar de Tweede Kamer wordt verstuurd. In de aanbiddingsbrief wordt tevens gereageerd op de voorlichting van de Raad van State over mogelijke sanctionering van de gedragscode.

Geadviseerd besluit

- Graag uw akkoord met het verzenden van deze nota en bijbehorende stukken naar de Tweede Kamer.
- Graag de aanbiddingsbrief aan de Kamer en het voorwoord bij de gedragscode tekenen.

Kern

Voor het opstellen van deze gedragscode is gekeken naar gedragscodes van de Kamers, enkele andere landen en van een aantal gemeenten. Ook is gesproken met een aantal externen waaronder wetenschappers en zijn er diverse ministeries¹ betrokken geweest bij het tot stand komen van de code.

Van belang is dat de gedragscode in feite geen nieuwe regels voor bewindspersonen bevat. Het gaat om het samenbrengen van reeds bestaande normen uitgangspunten die nu verspreid staan in diverse Kamerbrieven/blauwe boek, de code goed bestuur en de gedragscode integriteit rijk (GIR). Juridisch gezien is de gedragscode een vorm van zelfbinding. Wel is nieuw dat voortaan (minstens) een keer per jaar integriteit/dilemma's aan de orde zullen worden gesteld in de MR, voorafgegaan door een training.

Verder wordt jaarlijks gezien of deze gedragscode moet worden geactualiseerd. Ook zal een vertrouwenspersoon bewindspersonen worden benoemd (eerste half jaar 2023); dit was overigens al toegezegd in de kabinetsreactie op de nota Dassen-Omtzigt van afgelopen zomer.

¹ Brede GRECO-werkgroep; deelnemers zijn BZK, AZ, Financiën en JenV

Omdat u de gedragscode in samenhang met de voorlichting van de Raad van State over sanctionering wilde bezien, heeft u op de Raad van State gewacht. Dit advies wordt meegestuurd met deze nota, inclusief een kabinetsreactie.

Onze referentie
2022-0000685511

Datum
14 december 2022

Toelichting

GRECO-aanbevelingen

In 2018 is het Nederlandse integriteitsbeleid voor bewindspersonen geëvalueerd door de Group of States against Corruption (hierna: GRECO) als onderdeel van de vijfde evaluatieronde.² De algemene conclusie van GRECO was dat voor het integriteitsbeleid van bewindspersonen op een achttal punten een verdere aanscherping nodig was. GRECO deed daarom acht aanbevelingen.

Eén van die aanbevelingen betreft de ontwikkeling van een integrale gedragscode voor personen die de hoogste leidinggevende functies bekleden, aangevuld met passende richtsnoeren betreffende belangenverstrengeling en integriteitskwesaties (bijvoorbeeld geschenken, externe activiteiten, contact met derden, lobbyen). Daarnaast adviseerde GRECO om hieraan een monitoring- en sanctiemechanisme te koppelen.

Politieke context

Ook in de Tweede Kamer is aandacht voor een gedragscode met een toezicht- en sanctiemechanisme, waaronder bijvoorbeeld in de initiatiefnota van de leden Dassen en Omtzigt.³ De leden Dassen en Omtzigt pleiten voor een integrale, bindende gedragscode voor bewindspersonen die voor iedereen kenbaar is. In de initiatiefnota wordt ook voorgesteld om een autoriteit aan te stellen die onder meer de naleving van de gedragscode toetst, rapporteert aan de minister-president en op eigen initiatief of op verzoek van derden onderzoek kan doen naar een vermeende integriteitsschending. Op 10 maart jl. vond in de Tweede Kamer een commissiedebat over integriteit van het openbaar bestuur plaats. Hier kwam onder meer een aangenomen motie ter sprake van de leden Van Baarle en Leijten over het afdwingbaar maken en sanctioneren van een gedragscode voor bewindspersonen.⁴ De motie van de leden Van Baarle en Leijten verzoekt de regering om te bezien of een gedragscode met integriteitsregels voor bewindspersonen afdwingbaar of gesanctioneerd kan worden en hiertoe een voorstel te doen. Opvolging geven aan deze motie raakt aan de ministeriële verantwoordelijkheid, omdat een bewindspersoon in ons parlementaire stelsel verantwoording aflegt aan het parlement en niet aan een andere instantie. Hierover is voorlichting gevraagd aan de Raad van State.

---

² GRECO (2018) Vijfde evaluatieronde over voorkomen van corruptie en bevorderen van integriteit binnen centrale overheden (hoogste bestuurlijke functies) en rechtshandavingsinstanties. Evaluatierapport Nederland, aangenomen door GRECO tijdens de 81^e plenaire vergadering, 3-7 december 2018), bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 35 000 VII, nr. 91.

³ Kamerstukken II 2021/22, 36101, nr. 2.

⁴ Kamerstukken II 2021/22, 35925 III, nr. 11

Voorlichting Raad van State sanctiëring gedragscode

Onze referentie

2022-0000685511

Datum

14 december 2022

Op 3 juni 2022 is aan de Raad van State voorlichting gevraagd over het sanctiëren van een gedragscode voor bewindspersonen in relatie tot de ministeriële verantwoordelijkheid.⁵ Op 23 november jl. heeft de Afdeling deze voorlichting vastgesteld. In het voorlichtingsverzoek zijn de volgende 3 vragen gesteld:

- In hoeverre is het binnen de constitutionele grenzen mogelijk om, net als de Tweede Kamer, een *intern* toezichts- en handhavingsmogelijkheid op te nemen voor integriteitsregels voor bewindspersonen, waarbij advisering en onderzoek naar klachten, alsmede aanbevelingen voor sancties, plaatsvindt door een onafhankelijk college?
- Welke voor- en nadelen heeft het instellen van een *externe* toezicht- en handhavingsautoriteit voor integriteitsregels voor bewindspersonen, met inachtneming van de ministeriële verantwoordelijkheid (al dan niet in aanvulling op een interne instantie)? Kan een dergelijke autoriteit ook sancties opleggen, zo ja welke?
- Zijn er andere manieren denkbaar waarop de gedragscode minder vrijblijvend wordt, met de eigen verantwoordelijkheid als basis?

De reactie van het kabinet op deze voorlichting is opgenomen in de oplegbrief bij de gedragscode integriteit bewindspersonen; beide stukken worden aan de TK gezonden, inclusief de voorlichting van de Raad van State.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Aanbiedingsbrief gedragscode integriteit bewindspersonen	
2	Gedragscode Integriteit Bewindspersonen	
3	Voorlichting Raad van State m.b.t. sanctiëring gedragscode	

⁵ Kamerstukken II 2021/22, 35925-III, nr. 13.